

Кидж Джонсън

"Кончета"

разказ

Зорница Ангелова

"Градинката"

разказ

Преслава Кирова

"Аз сам не съм"

разказ

Гост

Килимените хора

на Тери Пратчет

ревию

Васил Велчев

Задава ли се

големият роман на

българската

фантастика?

статия

Сборище на Трубадур

Сборище на трубадури

год. I, брой 0
26 септември 2011

Съдържание

Васил Велчев

ЗАДАВА ЛИ СЕ ГОЛЕМИЯТ РОМАН НА БЪЛГАРСКАТА ФАНТАСТИКА?

статия

Гост

КИЛИМЕНИТЕ ХОРА НА ТЕРИ ПРАТЧЕТ

ревью

Зорница Ангелова

ГРАДИНКАТА

разказ

Преслава Кирова

АЗ САМ НЕ СЪМ

разказ

Кидж Джонсън

КОНЧЕТА

разказ

Информация

КОЛКО ТРУБАДУРИ СА НУЖНИ ЗА ЗАВИВАНЕТО НА ЕДНА КРУШКА

в броя участваха

Задава ли се големият роман на българската фантастика?

от Васил Велчев

lazy-bg.blogspot.com

Преди три години Ина Григорова се появи сякаш от нищото и даде едно необичайно [интервю](#) [Интервю Ина Григорова – завръщане в себе си | *Капитал Light* 16.10.2008], което предизвика широк отзвук в българското интернет пространство. Не се беше появявала от години и тази изява дойде тъкмо навреме, за да задоволи големия глад за информация по отношение на нея.

В това интервю Ина Григорова показва респектиращи познания в областта на актуалната съвременна западна фантастика, като даде няколко лаконични и изключително точни характеристики на забележителни произведения в жанра. Разказа и за своя проект за научнофантастичен роман, върху който е работила през последните няколко години.

Както казах, интервюто доста нашумя, но като че ли акцентите му не бяха разчетени съвсем правилно от нашата общественост. Работата е там, че в това интервю Ина Григорова говори като експерт по теми, познати на сравнително тесен кръг от хора. А сред някогашната ѝ аудитория няма експерти в тази област (или ако има такива, досега не са го показали). Такива експерти има само в някои специализирани сайтове и блогове за фантастика. Разбира се, Дилейни и Гибсън не са просто фантасти, те са явления в съвременната

западна култура, но до тях могат да достигнат само феновете на фантастиката, и то далеч не всичките (другият път до тях, през мейнстрийма, е още по-труден). Така че всички се възхищаваха на таланта на Ина, на уменията ѝ да си служи с думите и да визуализира по уникален начин необичайни концепции за света и живота, но за огромна част от аудиторията тя си оставаше журналистът от „Егоист“, поетесата и авторът на текстове на популярни песни, а не изключително перспективен писател фантаст (впрочем сега, три години по-късно, тази тенденция не се е променила).

Така че идеята, че тя може да напише особено стойностен научнофантастичен роман, който да донесе голям успех за нея и за страната ни, не започна да витае веднага в публичното пространство, но онези, които разбраха за какво става въпрос, зачакаха, изпълнени с надежда.

Кой можеше да предположи тогава, че тя ще изчезне за още три години?

Преди няколко дни в новото предаване на Елена Розберг „Преди обяд“ по bTV видяхме [ново интервю](#) [Ексклузивно от Ню Йорк с Ина Григорова | *bTV.bg* 20.09.2011], в което, макар че най-важният въпрос беше засегнат само бегло, стана ясно, че романът като

че ли е написан и предстои премиерата му.

Българската фантастика все още чака своя голям роман. Като под голям роман имам предвид роман, който да постигне голям международен успех – да бъде преведен на много езици, да получи международни награди и признание, за него да се говори и да се пише, да получи положителни отзиви от критиката. Досега единствено „Пътят на Икар“ на Любен Дилов се е доближавал до това определение, но само частично – поради спецификата на времето, в което е написан, и заради това, че тогавашната фантастика в Източния блок е била откъсната от процесите и тенденциите в западната фантастика. При това не са малко и критиките към него, че тогавашната ситуация в България е помогнала за успеха на романа. Лично аз не съм съгласен с тези критики, но така или иначе това далеч не е книга, за която се говори в целия свят и която се включва в учебниците по фантастика. Сега имаме и брилянтния „Запали свещ на дявола“ на Янчо Чолаков – роман, който заслужава световна известност заради литературните си качества (максимално освобождаване от шаблони в изказа, уникален лингвистичен експеримент с използването на преизказна форма на глаголното действие в първо лице единствено число, виртуозно боравене с митовете и архетипите на нашата култура). Но както неведнъж се е отбелязвало при обсъждания във форумите по фантастика, този роман е твърде български и би бил трудно разбираем за хора, които не познават контекста му (да не говорим за трудностите, които биха възникнали при евентуалното му превеждане). Тоест това е роман, който заслужава световна известност, но е практически невъзможно да достигне в неосакатен вид до международната сцена и да бъде

разбран правилно.

При Ина Григорова този проблем няма как да съществува, така че аз бих заложил на нейната книга като главен претендент за големия роман в българската фантастика.

Разбира се, много е смело, даже донякъде безразсъдно е да се възлагат големи надежди на роман, който още не е написан и изобщо не се знае какво ще излезе от него. Но литературният талант на Ина и задълбочеността на познанията ѝ в областта на фантастиката, демонстрирани в това интервю, ми дават основание да мисля, че може би вече е дошло времето за голям пробив на българската фантастика на международната сцена.

Впечатляващ момент в интервюто в „Капитал“ е точният анализ на **Brasyl** на Иън Макдоналд и високите критерии на Ина Григорова. Разбира се, **Brasyl** е един от големите романи в научната фантастика през последното десетилетие, номиниран за Хюго, Небула и Локус, спечелил *British Science Fiction Award* за роман през 2008 г., донесъл много известност и доста прилична парична премия на автора си. Мнозина биха се гордели да имат такъв роман сред активите си, но не и Ина. Макар и блестящ роман, той е написан по законите, диктувани от пазара – нещо, което рано или късно вкарва и най-блестящия замисъл в някакъв калъп. Ина Григорова явно не иска да тръгва по този път, за нея не е достатъчно просто романът ѝ да има успех. Тя не иска да напише нещо стандартно, по-скоро се цели в нещо като **Dhalgren** на Самюъл Дилейни – необичаен, невместващ се в никакви рамки роман, който да бъде приет добре от менстрийма и да бъде стилистичен шедевър.

Ина Григорова казва топли думи за **Dhalgren** в

интервюто си в „Капитал“ („От фантастите на английски Самюъл Дилейни примерно пише наистина литература. **Dhalgren** е нещо прекрасно, лунатично, дърпат те едни странни посоки, ама не ти се бяга много“). Любопитно е, че романът ѝ, още преди да е излязъл, има някои сходства с **Dhalgren**. И двете произведения се появяват след 7-8 години писане и пътувания из интересни, непривични за по-раншния живот места; забулени са в слухове и са съпроводени с напрегнато очакване сред фендъма (като се вземат предвид различните мащаби на сай-фай феновското движение в България и САЩ). Символичен е дори и посоченият от Ина Григорова в последното интервю брой страници на романа – 900 (число, добре познато на онези, които някога са разгръщали култовото издание с голямо червено слънце на корицата). Разбира се, това не означава, че Ина ще създаде роман, подобен на **Dhalgren** (или поне не е задължително да е така). Но такива сходства не може да са абсолютно случайни – те свидетелстват, че подходът на Ина е подобен на този на Дилейни, а е възможно и тя да се идентифицира с него в някаква степен. Впрочем, това, което сближава най-много Ина Григорова с Дилейни (който е бил уличен музикант и изобщо, е водил много авантюристичен живот в определени моменти), е стремежът ѝ към усвояването на истините за живота чрез личен опит. (Из интервюто в „Капитал“: „Иска ми се догодина да дойда за повече време и да откроя къде са базовите лагери, да чуя мислите и разговорите на България. Сега, като съм тук, искам да отида на морето, палатки, огньовете, да намеря някакви интересни събирания, хора и места. Винаги са ме привличали тези кръгчета, в които се коват лафове, измисля се език или просто живота го живеят сякаш не е нещо за

омръзване. Все едно току-що са я населили тази планета и още им е интересно как водата тече нагоре и бута цветовете да се отворят. Изследователи на забързаното дишане, мореплаватели с вътрешно горене, това искам да направя, ще обикалям стари и нови места, плажове край Созопол, села в Родопите, да гледам старите и младите хора“.)

Много интересен е въпросът дали романът на Ина Григорова ще може да се смята за български, при положение, че е написан и явно дори е мислен на английски? Разбира се, Ина Григорова е продукт на нашата култура, тръгнала е оттук и ние винаги ще си я обичаме, както поляците обичат Джозеф Конрад, въпреки че строго погледнато, той си е английски писател. Но за да бъде романът български (или поне и български), необходимо условие ще е „вариантът Набоков“ – тоест Ина сама да си го преведе на български. Впрочем, в интервюто си в „Капитал“ тя категорично заявява, че след излизане на романа на английски ще го преведе на български, което дава и отговора на нашия въпрос.

Има ли възможност очакванията да надхвърлят реалността? Разбира се, подобен риск винаги съществува, още повече при писателка, която се изявява в нетипично за нея амплоа, при това не на майчиния си език. От друга страна, явно става въпрос за романа на живота на един изключителен талант. Освен това по всичко личи, че Ина Григорова е направила нещата по правилния начин: с дълги години писане и опустошителни редакции, с много задълбочена подготвителна работа (включваща овладяването на цели науки!), с четене на правилните образци в жанра и дълбоко вникване в тях. Така че аз съм оптимист.

Килимените хора на Тери Пратчет

от Гост

zory-angel.com/?author=4

Отначало нямаше нищо, освен безкрайна плоска равнина.

Тогав се появи Килимът...

Така започва „Килимените хора“. „Тази книга има двама автори. И двамата са един и същи човек.“ Така поне казва самият Пратчет. „Килимените хора“ излиза през 1971 година. Книгата е написана по-рано, когато авторът е на седемнадесет години, но изчаква известно време, преди да намери издател. Резултатът не е забележителен. След като историите за света на Диска набират популярност обаче, феновете настояват за второ издание, което да ги запознае и с по-ранното творчество на Пратчет. Той се оказва под натиск и се съгласява, но при едно условие. „Това съм го писал още в ония времена, когато съм смятал, че щом ще е „приказна фантастика“, значи трябва да гъмжи от битки и крале. Но сега съм склонен да мисля, че истинската грижа на този жанр трябва да е как да ми-нем и без битки и как да се оправяме без крале. Я да я попренапиша на места...“ Пренаписването е наистина сериозно. От възрастта на Пратчет, когато я е писал, както и от горечитираните му думи, може да се съди, че първоначално „Килимените хора“ е било едно

фентъзи в необичаен сетинг, но притежаващо всички познати белези на фентъзито в традиционния им вид: крале, битки, лоши, срещу които да се водят битките, добри и много добри герои и т.н.

Доста често се пише, че това е „Властелинът на пръстените“ разигран върху черга. Да, книгата е повлияна от Толкин. Пещерите и чудовищата в подклимието, едно пътешествие, което може да мине за много старателен опит да не се копира пътуването през Мория, разни други дребни детайли, а някои казват, че и образуването на имената на местните същества са измислени по подобен начин. Разликите обаче са също големи и не може да се говори за подражание отстрана на младия Пратчет или пък за пародия отстрана на вече зрелия. Така например, докато за Толкин се смята, че заимства част от Втората световна война за развитието на битките, то при „Килимените хора“ паралелите са с Римската империя са очевидни дори без израза „Всички пътища водят към Уеър“. Дефтмените от своя страна подозрително приличат на пикти с присадена идея за крал. Моулите пък старателно се опитват да не изглеждат със своите снаргове като орки с гоблини и по-скоро успяват поради трансценденталната природа на силата, в чието име се бият.

Накрая, много трудно е да се намерят общи черти между хобитите и мунрунгите.

Силата, на която се кланят моулите, е Фрей. Естеството на Фрей е неизяснено. За свят с размерите на килим свръхестественото не се нуждае от вселенски мащаби. Ето защо има три теории на читателите, които обясняват всемирния ужас. Те, общо взето, звучат така: метла, прахосмукачка или крачещ човек. От косвените доказателства, а именно щетите нанесени от Фрей, както и от начина му на появяване, изглежда, че третата теория е вярната. За няколко наши секунди, достатъчни да направим 4-5 крачки, на килима се разиграва история, която ще промени бъдещето на целия малък свят.

Всичко започва почти незабележимо с непристигането на един пратеник. Той не идва, защото градът, откъдето би трябвало да дойде, е разрушен от Фрей. Скоро на мястото, където би трябвало да пристигне, а именно лагерът на мунрунгите, също е връхлетяно от същата съдба. След Фрей идват моулите и унищожават каквото могат. В случая с мунрунгите не успяват кой знае колко, но все пак племето е принудено да се изтегли възможно най-далеч от настъпващия неприятел. Начело на племето стоят вождът Глърк, брат му Снибрил и Писмир, който е нещо като шаман. По време на похода те се сблъскват с изключително странни същества, сред които има и хора. Навсякъде са преследвани от моулите, но намират приятели като Бейн, кралят на дефтмените Брокандо, поуните и разбира се, Кълейна. Има и неутрални.

Уайтите са сред най-интересните идеи в книгата. Те са най-старото племе и на всичко отгоре си спомнят бъдещето. Това, естествено, си има цена, и тя е да не споделят спомените си, нито да се опитват да проме-

нят бъдещето. Това ги кара и да стоят настрана от разиграващите се събитията, които се разиграват около и с тях.

След много премеждия бягството на мунрунгите постепенно се превръща в твърдо противопоставяне на фанатичните моули. Снибрил, който може да предусеща идването на Фрей, и приятелите му се оказват в центъра на събитията и обединяват около себе си думийци, мунрунги и дефтмени, за да спасят света. По осветена от времето традиция всичко се решава в една грандиозна битка.

Сред нещата, които ми правят добро впечатление в книгата, са типичното за Пратчет умение да създаде един пълнокръвен свят практически от нищото. Надали когато човек погледне килима под краката си, си представя, че там има милиард наноскопични създания, които строят свой собствен свят и за които той е необяснимо бедствие. Предметите от бита придобиват нови измерения, погледнати от гледната точка на някой, който смята, че разгъването на Килима е събитие, равностойно на Големия взрив. Към тези достойнства ще прибавя и интерпретацията на мита за Горгона, представен по един много по-сърцераздирателен начин.

Книгата има и своите недостатъци. Сред тях не е предвидимият сюжет, защото твърде много неща го затварят в руслото на клишетата, включително самият автор. Чувството на неудовлетвореност е по-скоро от неуспеха на зрелия Пратчет да освободи докрай историята от своята по-ранна версия. Той премества центъра на тежестта на книгата от обикновения междурасов конфликт към усилията да бъде избегнат, но не успява напълно. Поуните пък са почти буквално *deus ex machina*, с крайно странни мотиви, появяващи

се единствено, за да измъкнат по най-бързия възможен начин героите от кашата, в която са попаднали.

Безспорно не най-добрата книга на Пратчет, но все пак негова и имаща какво да даде на читателя.

Не че мунрунгите бяха първобитни. Дума да не става. Писмир твърдеше, че притежават богато културно наследство. Имаше предвид легендите, които се разправяха от едно време.

Другите шамани ядяха гъбите на жълти петна, дето растяха вдън космалака тилилейски, а после приказваха разни такива неща: „Хийяхийяхейя! Хейяхейя-йяхийя! Хгх! Хгх!“ — което със сигурност си звучеше досущ като магическо слово.

Ето какви неща пък разправяше Писмир: „Точните наблюдения, последвани от подробно обмисляне и прецизна представа за целта, са жизненоважни за успеха на всяко начинание.

— Можеш ли да пазиш тайна? — заговорнически прошепна той.

— Да! — кимна Снибрил.

— Ама наистина? Дори и всичко да би дал, за да я кажеш на другите? Дори и да се чувстваш все едно държиш жив въглен в шепата? Можеш ли наистина да пазиш тайна?

— Ъъъ... Мда.

— Е... — Уайтът отново се дръпна назад. — И ние

също.

Дефтмените сигурно мислят — помисли си той, щом копието му се строши в главата на един моул, — че е по-добре да си избереш по-едър враг, щото е по-лесно да го улучиш.

Голям е този Килим — помисли си той. — И Брокандо, и Бейн са... ами, много хубави хора, но гледат на света от двата противоположни края. Виж го думица. През половината време си личи защо дефтмените не ги харесват. Все вършат каквото трябва и всичко вършат както трябва — без да проявяват и капчица въображение! И така, без да проявяват и капчица въображение, са построили огромна Империя. Бейн пък мрази идеята за крале. Ала дефтмените се бият, все едно го правят за удоволствие, и в живота я карат както им дойде, а за своя крал са готови на всичко.

— Искаш да кажеш, че са могли да си тръгнат оттук, когато си искат? — Брокандо гледаше как огромните животни се изнизват от яслите в спретната колонка.

— Когато вортгорните управлявали това място, на тях тук им харесвало — заразправя Глърк. — Те харесва работи, дето намира интересни. Моули вече не им интересни. Те тях не харесва. Аз мисля, те мисли ние интересни.

Градинката

от Зорница Ангелова

zory-angel.com

Предполагам, че доста време ще остана в кучешката градинка до моста. Имам и приятели – старият Рекс е по-игрив отвсякога, а Сара вече свикна, че само ние двамата ѝ обръщаме внимание. Преди тичаше и лаеше по всяко нещо, което шава, сега избеснява – веднъж дважд седмично, но вече не е оная страшна фурия, която се опитваше да отхапе главата на Мина. Много се надявах и кученцата ѝ да са тук, но те така и не се появиха. Може да са другаде, а може и да са избягали от градинката или да не са имали шанс да попаднат в нея, така както ние тримата.

В тая градинка някога си играехме всички деца от махалата. Имаше две люлки, катерушка, една пързалка и пясъчник. Близко двадесетина тополи бяха насадени по краищата ѝ, самото място беше леко вдлъбнато и зимно време често се пускахме с шейните към центъра ѝ, където с трясък се забивахме в пързалката – даже още имам белег над едната вежда от едно такова спиране. По това време там бяха засадени и десетина борчета, няколко кестена и още някое и друго храстче, но в спомените ми нямат нищо общо със сегашните пораснали и разклонени дървета – то и аз нямам общо с онова 4-5 годишно пишлиме, което вечно ревеше, че не иска да ходи на детска градина и все се пазареше да

го взимат пръв.

Детската ми градина беше в края на това зелено кътче. Паркчето се намираше до големия мост, на който ни беше забранено да излизаме, независимо дали бяхме с учителките през деня, или лудувахме на воля привечер. След моста започваше градът. Но в градинката, на закътаното, беше нашето царство. Можехме да си играем до появата на някоя гневна майка или баба, която разтурваше играта, отвеждаше някой от нас и добросъвестно напъждаше всички останали – и те да си ходят. Най-често пръв взимаха Метката, а баба му така го влачеше към тях и той така грозно пищеше, че на всички ни се дореваваше. Щури и весели бяха ония години. Бяхме близо двайсет деца и винаги в градинката имаше поне пет-шест, пуснати да си играят. После годините се търкулнаха, дойдоха промените, махалата я застроиха с новички кооперации, а старата тайфа се пръсна.

И мен ме нямаше доста години. Поработих във Франция, ожених се, децата ми пораснаха и останаха да живеят там, но ние със старото ми момиче се прибрахме. Омръзна ми да съм все чужд и да ме гледат като крадец. Работих здраво, тук продължих в същия дух, но в родината на мен гледат като на глупак,

върнал се в забутаното, зарязал щастието. Как да им обясниш, че се будех нощем и се ослушвах да чуя щурците, дето свирят в градинката от детството... Гледат само едно такова пренебрежително и се подсмивват, даже най-старите приятели. И жена ми често мърмори, че не ѝ е тук мястото, но аз все я подкачам, че хороскопи може да прави където си иска, а моята градинка е само тук.

Истината е, че светът беше друг. Всички се бяха променили, станали едни такива – зли и цинични. Сиви, запуснати, безрадостни. И градинката, и тя като тях. С орязани тополи, оголяла. По времето, когато се прибрах, дърветата вътре бяха израснали и всичко беше потрошено и запуснато. Буренясало, пълно с храсталак и боклуци. Люлките и пързалката – отмъкнати за скраб, а в дъното, близо до сградата на детската градина, която сега е затворена – колиба, струпана буквално от съчки и кашони. И в нея живееше някаква жена. Мръсна, смрадлива, окъсана. Водеше си два помяра, вечно вързани на къси въжета – влачеха се досами краката ѝ. Мъкнеше със себе си две големи торби; денем обикаляше из центъра, а вечер се прибираще в колибата си.

За пръв път я видях, като изведох Сара на разходка в градинката. Забравих да ви представя моята вярна Сара. Една жизнерадостна двугодишна кучка от порода бриар. Космата и предана. Пази ме от всичко на този свят, тоест от почти всичко. Та тогава в градинката Сара се спусна със страшен лай и право към колибата. Там нямаше никой. Смърдеше гадно и аз побързах да я отведа. След още няколко посещения една вечер позакъсняхме с разходката и заварихме стопанката и нейните питомци свити под кашоните. Едвам удържах Сара да не се хвърли върху ѝ. Странно, но жената не

реагира. Не се уплаши. Почти не помръдна. Само чух в сумрака гласа ѝ – учудващо млад и жизнерадостен:

– Кучкари, всички сте станали кучкари. Някога имахте деца, а сега - само кучета. Да са ви живи и здрави, да ви пазят и да ги пазите, че като ги заняма, и вие с тях ще изчезнете!

Сара пак се разлая, дръпнах я бързо и побързах да се отдалеча. На следващата сутрин видях от балкона на новичката кооперация, която бяха построили на мястото на старата ни къща, как клошарката изпълзя от колибата и се помъкна по моста. От съседите разбрах, че от много време е там. Вечерта я видях да се прибира и отведох Сара в големия парк в центъра. Някак не ми се щеше да се срещаме пак. А след два дни колибата я нямаше. Клошарката беше изчезнала и след като почаках близо седмица, върнах се със Сара и започнах малко по малко да разчиствам.

Есента бързо отмина, падна сняг, но мястото вече не беше грозно и запуснато и скоро взеха да се появяват и други хора с кучетата си. Деца нямаше, права беше клошарката – само кучета си играеха в детската ми градинка. Събрахме се доста народ. От съвсем млади, с невръстни палета, до престарели и едвам пристъпващи баби, опъващи каишките на отегчените си болонки. Имаше един голям образ – Краси се казваше. Разхождаше кучето на дъщеря си, студентка, учеща в Канада. Четириногото му се казваше Рекс и от Краси разбрах, че бил подарък на дъщеря му, в детството си тя много боледувала, но щом ѝ купили кученце – болестите се стопили. Преди години той вълчак сигурно беше хвърчал като фурия, но сега дните му догаряха и болестите почти го бяха довършили. В началото на есента, точно когато градинката се беше нашарила за последно и кестените цъфтяха повторно, Рекс си оти-

де.

Погребахме го току до основите на моста. Сложихме няколко камъка, постояхме малко и се разотидохме. Тоя път никой не беше довел кучето си и се пръснахме бързо-бързо, без обичайните им заиграваници – без още малко, без още една изпушена цигара, уж на крак, за по-бързо, но проточила се още десетина минути, в които все някой ще каже нещо, все някое псе ще свърши някоя смешка. Тоя път нямаше смешки. Криво ми беше, а като се прибрах, ми стана още по-криво, защото още на вратата жената ме срещна с грозна новина:

– Майката на Метката се обади – замота се тя край мен, уж помагайки ми да сваля якето – каза, че получил инфаркт и починал. Така ме натъжи тая женица. Помниш ли я как го спасяваше едно време от арестите на баба му?

Мина (така се казва жена ми) се подсмихна, но очите и бяха пълни със сълзи и на мен ми се приплака и тя го усети. Прегърна ме и попита:

– Симо, а той едно време ти беше приятел. Ти кога за последно го вижда?

– Скоро – измърморих, – в супера се засякохме. Нищо му нямаше.

– Имало му, нямало му, ама го няма вече – заключи някак ядно Мина и ме заряза да стърча в коридора.

Погребахме Метката и след време пак забравих за старите приятелства. Със Сара често се извеждахме в градинката, даже й намерихме съпруг – един прекрасен бриар, с година по-голям от нея. Перфектно родословие. Чакахме с нетърпение първото й котило и една вечер тя ни изненада – роди три женски и едно мъжко, само мъжкото беше живо, но живя час и си отиде. Всички кутрета зарових в парка, до стария Рекс, а

на сутринта видях огромния некролог на трите Мимета и Кольо.

Миметата бяха неразделни приятелки – само те трите бяха на люлката, а нас не пускаха. Ние пък ги целехме с фунийки по краката. Веднъж Кольо шибна една в челото на дебелото Миме, а тя като писна и като го хвана за косата... След години го хвана за друго място и го замъкна в райсъвета и шаферки й бяха другите две Марии. Сега и четиримата си бяха отишли. Някакво нелепо хранително отравяне.

Нямаше да обърна внимание и на тия смърти, но след ден някакъв луд застреля не по-малко лудия булдог на Стефан катаджията и буквално по същото време почина една от съседките ни още от ония години, Пепа – като дете вечно се влачеше след мен и й викахме Пепа марката.

Знам, че беше лудост, но вече не се съмнявах, че всяко мъртво куче от градинката е и мъртъв човек от приятелите ми в детството. По някакъв начин знаех и кой е отговорен за това – клошарката, естествено. Търсех я, разпитвах за нея, оглеждах се из центъра, но нея я нямаше, а безпокойството ми растеше и растеше. Жена ми гледеше подозрително и мърмореше за Франция, но аз имах други грижи. Една от болонките почти не се движеше вече от старост и си представях как скоро ще я погребем в кучешката градинка, а с нея и някой от детството ми.

Беше петък сутрин, тъкмо се бях върнал от разходката със Сара, когато тя побесня и се хвърли срещу Мина. Ако не беше още на каишка, не знам какво щеше да стане. Жена ми така се уплаши, че избяга от къщи, даже не видях кога излезе, защото усмирявах Сара в кабинета. Скоро Сара утихна. Повъртях се из празния апартамент, телефонът на жена ми се оказа

звънящ на кухненската маса, а до него беше захвърлила бутилка с прясно мляко. Кипнах млякото и си направих какао, а остатъка дадох на Сара. Следващите няколко дни ми се губят.

Имам усещането, че е ранна неделна утрин. Сара лежи до мен, а аз просто си седя в креслото. Мина се прибира, от дъното на стаята виждам как лепи нещо на входната врата. После влиза в спалнята. Продължавам да я наблюдавам, а тя сякаш не ме забелязва – отваря един куфар, който държим отгоре на гардероба. Вади от него една снимка. Че е снимка, разбирам само по формата, защото е прогорена като дантела. Връската на Мина като с вълшебство се появява горяща, тънка восъчна свещица и тя прогаря още две дупки. Приближавам до нея. Сара страхливо ме следва и сякаш се крие зад мен. През рамото на жена си оглеждам снимката по-добре. Главите са изгорени, но знам, че и аз съм на нея, там е и Метката (преди година майка му ми я донесе, снимала ни една зима – десет деца правим снежен човек, явно ни е викнала нещо, защото всеки трупа сняг, но сме се загледали към обектива), виждат се Миметата, Пепа и последните две момчета, които жена ми току-що е изгорила, и най-последно разбирам какво ни свързва. Оная зима, когато си разбих веждата. Малко преди това, десет деца (всички обезглавени на снимката от жена ми) и тя самата правехме снежен човек. Мина се подхлъзна и падна, а ние се разсмяхме, защото полата ѝ се вдигна и се видя, че над чоропогащника носи дебели плетени вълнени гащи. Тя побягна и забравихме веднага за случката, но тогава, миг преди да си разбия главата, си спомням, че я видях как ме гледа зад оградата на къщата им.

– Какво правиш? – питам жена си.

Мина мълчи, сякаш ме няма в стаята. Обръща се,

хлопва куфара, сяда на леглото и набира номер по телефона си.

– Приключих – съобщава тя на някого. – Довечера се прибирам във Франция. Децата ще искат да остана при тях за малко. Няма как да се измъкна. Трябва да се правя на примерна известно време след смъртта на баща им. Но обещавам да се виждаме, когато е възможно, а като поутихнат нещата, ще продам всичко и ще бъдем свободни.

Не разбирам нищо. Тя грабва два куфара, които явно вече е приготвила, и тръгва да излиза. Машинално я следвам. Тя дори не ме забелязва. Остава куфарите на площадката, вика асансьора и се връща, за да си вземе якето. Тогава виждам некролога си на вратата. Гледам снимката. Аз и Сара в градинката. Мина излиза, затваря вратата, заключва я и погледът ѝ пада върху некролога.

– Глупак – изсъсква тя. – Глупак с гадната си кучка, получихте си го.

Мята куфарите в асансьора и аз все така автоматично влизам след нея.

Пътуваме бавно. Тя поправя червилото си на малкото огледалце. После изкарва багажа от клетката на асансьора, а портиерът ѝ помага да го натовари в таксито.

Тогава забелязвам клошарката. Забелязва я и жена ми.

– Ела тук – нарежда и Мина и жената кротко се подчинява. – Казах ли ти да не се влачиш насам!? – Гласът на Мина е стържещ и страшен, прилича на огромна врана, надвесена над мишка.

– Усетих, че си тръгваш. Дойдох да те изпратя – мрънка клошарката.

Мина се подсмивва кисело. Качва се в таксито. Малко преди да затвори врата, я чувам да казва:

– Градинката вече не ми трябва. Можеш да си я ползваш. Няма да се връщам.

Таксито потегля. Със Сара стърчим нелепо, клошарката и песовете са съвсем близо до нас и всички наблюдаваме как жена ми си тръгва. Когато жълтото возило стъпва на моста и потокът от коли го поглъща, клошарката се обръща към мен и пак чувам оня красив и ведър глас:

– Не можах да направя много за теб, жена ти е много силна. Но ти спечелих още малко време на тоя свят. Ако искаш, можеш да се научиш как да ѝ отмъстиш за смъртта на приятелите си. Ако искаш – можеш да се

скиташ по света. Имаш толкова много неща за научаване и цели триста години. Тя така и не разбра, че съм те превърнала в бродник- подсмивва се доволно клошарката. – Ще съм в градината, ако имаш въпроси.

После помъква кучетата и чантите към кучешката градинка и виждам как от нищото изплува силуетът на старата ѝ колиба. Но чак когато тя се вмъква в нея, разбирам, че това е само вход към старата детска градина, където е истинското ѝ жилище.

Стоя пред кооперацията и се чудя какво да правя. Какво пък. Триста години са достатъчни, за да реша какво искам. Сега е време е да разходя Сара. В градинката.

Аз сам не съм

от Преслава Кирова
goruna.blogspot.com

Голите охлюви бяха изяли почти всичко. Горите стърчаха безлистни и празни, като обгорели клечки, забити в земята. Ята лешоядни птици кръжаха над тях в търсене на поредната грамада от разпадаща се плът. В тежкия влажен въздух се долавяше мирисът на растящия от мъртвото нов живот – все по-приспособен и все по-неразумен.

Изпълзя от скривалището и се огледа – слънцето вече беше високо и опасната влага бе почти изчезнала. По това време гигантските мекотели се събираха на групи близо до някой водоизточник. Той тръгна нагоре по хълма, далеч от шумящата в дерето река.

Трябваше да потърси нещо за ядене – не беше ял от два дни, ако уловената върху влажния мъх жаба би могла да се счита за храна. Устата му се напълни със слюнка, като си припомни вкуса на изпечената преди месеци птица в дънера на ударено от мълния дърво. Да намери храна. В това преминаваше всеки негов ден, всеки час... Да намери храна и да не стане храна. Заживя сам, защото искаше да оцелее с всичко в себе си, да се запази. Цял. Ако не може да добавя, поне да не губи, това което е.

Изведнъж чу напомнящи на грухтене звуци и застина на място. Измъкна ножа от пояса си и притихна зад едно дърво. Три уродливи, подобни на него същества, но с изкривени крака и лица, прекосиха пътеката, като

душеха земята и въздуха. Едно от тях сякаш го усети и замръзна за миг, обърнато към дървото, зад което той се беше скрил, и после с крясък хукна натам. Той погледна към върха на дървото и пак към съществото и с няколко скока се изкатери нагоре по голите клони, като държеше ножа със зъби. Съществото го последва, а другите също вече тичаха към дървото.

Той вдигна високо ножа с ръка и също извика. Получоците се засуетиха, а първият скочи пак на земята. После отново се закатери по дървото. Нямах да позволи на съществото да стигне до него – размаха ножа, изкрещя и рязко поряза ръката си. Кръвта закапа от раната. Съществата долу притихнаха, после загрухтяха възбудено и бързо се отдалечиха.

Все по-често срещаше диви хора. Понякога виждаше отдалеч висок, изправен силует и сърцето му започваше да бие в слепоочията от очакването... Но всеки път, зърнеше ли погледа на съществото пред себе си, виждаше, че човешкото почти си е отишло. Мисълта, че е останал сам, че няма да срещне друг, истински човек, бавно си правеше удобно гнездо в него и един ден щеше да отгледа рожбите си отчаяние.

Изчака известно време, слезе от дървото и продължи да се изкачва нагоре. Накрая излезе на голяма, почти гола поляна, но не тръгна през нея, а я заобиколи, прикривайки се зад дърветата, които я обграждаха.

Често минаваше от тук и знаеше, че излезе ли на открито, е обречен. Всичко дебнещо, скрито във всевъзможните си тайни места и леговища, всичко невидимо, щеше да се материализира сякаш от нищото и да го направи част от себе си, да го накара да изчезне, все едно никога не е бил.

От другата страна имаше останки от голяма сграда, сред които се криеха всякакви твари, включително и годни за храна.

Приближи развалините предпазливо, като се заслушваше на всяка крачка, когато пред очите му се изпречи най-близката запазена, почти цяла стена. Върху набраздената, покрита тук-там с мъх и треви повърхност беше написано с ярко оранжево, което вече на места бе започнало да потъмнява:

Аз сам не съм, ни тук самси – в заключената стая.

Но кой е Той... но кой си Ти, не зная...¹

Не можеше да повярва. Прочете няколко пъти надписа, накрая дори го зашепна като в унес: „Аз сам не съм... аз сам...”

Забравил за опасността, приближи до стената и прокара ръка по част от написаното. Личеше, че надписът е направен с някакъв растителен сок, защото бързо губеше яркостта си. Скоро почти нямаше да се забелязва. Отстъпи назад, погледна пак думите и почти в паника започна да дяла с ножа върху тях, за да ги запази.

В скривалището имаше нещо, което бе получил от родителите си. Някога. Пълно със същите тези знаци, на чието значение те го бяха научили и той усещаше, че заради него, заради това просто, окъсано, старо нещо, пълно с драскулки, все още беше Той, беше Аз, а не се бе превърнал в безсъзнателно свое подобие.

Един предмет, нещо което дори не можеше да се яде или да се пие, или да те стопли, носеше повече разум от живите и повече ситост и огън. Никой не помнеше от кога Земята вече не е на хората, но на Земята все още имаше хора. Той мислеше, че тя никога не е била ничия, че всичко написано е някакъв сън или измислица на болен ум, но дори и така – самите странни думи, самите звуци, с неизвестно значение, караха ума му да работи, да сънува наяве, да си представя... да мечтае за нещо повече от Днес...

Стържеше с всички сили по старата стена, ръцете и стъпалата му се покриха с прах, върхът на ножа се счупи... той спря учуден от собствената си лудост и тогава чу вика. Отстрани, на около десет крачки от него, стоеше жена с къса коса и издигнат нож. Тя силно и рязко викаше, без да го изпуска от поглед:

– Аааа, ааа...

Инстинктивно той също размаха ножа и се закашля от полепналия по лицето и устните му прах.

Жената го изгледа учудено и свали ръка, после пак несигурно я вдигна.

Той я погледна в очите и направи нова резка на ръката си. Жената го гледеше втренчено, после на свой ред бавно прокара ножа по рамото си. Капчици кръв тръгнаха надолу към гърдите ѝ.

Той натопи пръст в кръвта от раната си и го прокара по една от буквите, после пак и пак. Тя вече не се сливаше със стената...

„Аз сам не съм...”

После се обърна към нея:

– Не знаех, че можеш да пишеш.

Жената го изгледа изумено и пристъпи напред:

– Не знаех, че можеш да говориш.

¹ Аз сам не съм, стр. 255, П.К. Яворов, Избрани стихотворения в два тома, изд. „Български писател” – 1968.

Кончета

от Кидж Джонсън

www.kijjohnson.com

Поканата е стилизирана в западни мотиви. По краищата ѝ има нарисувани момиченца с каубойски шапки, преследващи табун от диви понита. Кончетата са не по-високи от момиченцата, ярки като пеперуди дебеланковци с къси, заоблени рокове на челата и малки пухкави крилца. В дъното на картичката току-що заловени понита се въртят в кръг из ограждение. Момиченцата са заловили с ласата си едно розово-бяло пони. Очите и устата му са се превърнали в изненададени букви О. Над главата му има удивителна.

Момиченцата режат рогчето на понито със закривени ножове. Крилата му вече са отрязани и хвърлени върху купчината други до ограждението.

Вие и Вашето Пони ... [тук името на Съни е изписано с удебелени букви] ... сте поканени на празненство по случай изрязване на понита с ДругитеМомиченца! Ако Ви харесаме и ако Понито Ви се представи добре, ще Ви позволим да си играете с нас.

Съни казва:

– Нямам търпение да си намеря приятели! – Тя чете поканата през рамото на Барбара, а дъхът ѝ с аромат на розова вода повява косата на момиченцето. Двете са в задния двор, недалеч от розовата конюшня на Съни.

Барбара казва:

– Решила ли си вече какво искаш да запазиш?

Съни подскача, а малките ѝ крилца се сливат трепкащо, после прави един лупинг и увисва във въздуха с прибрани под себе си крака:

– Ох, умението да говоря, без всякакво съмнение! Да можеш да летиш е страхотно, но говоренето е далеч по-хубаво! – Тя се спуска на тревата. – Нямам представа защо което и да е пони би запазило рогчето си! Ами че то не служи за нищо!

Така е било винаги, още откакто съществуват понита. Всички понита имат крилца. Всички понита имат рогчета. Всички понита умеят да говорят. И най-сетне, всички понита ходят на празненства по случай изрязване и се прощават с две от трите, защото именно това се очаква от едно момиченце, ако иска да си играе с ДругитеМомиченца. Барбара все още не е виждала пони, което да е запазило рогчето или крилата си след такова празненство.

Барбара често вижда понитата на ДругитеМомиченца да надничат през прозореца малко преди междучасието или скупчени на автобусната спирка след училище. Всичките са розови и бледолилави, и жълти като нарцис, с меки гриви на букли и вълнисти опашки до земята. Когато не посещават училище и уроци по виолончело и балет, и не тренират сокър, и

не са в театралната школа или на зъболекар, Другите-Момиченца са със своите Понита.

* * *

Празненството е в дома на ВърховноМомиченце. Майка ѝ е педиатър, а баща ѝ – кардиолог и си имат обор и стари дървета, които правят сянка на моравата, където понитата си играят. Съни ги приближава нервно. Те мълчаливо докосват с кадифените си муцуни рогчето и крилцата ѝ, след което до едно се отдалечават в тръс към лилавия обор в дъното на пасбището, където са им разкъсали една бала със сено.

ВърховноМомиченце посреща Барбара при оградата:

– Това ли е понито ти? – казва тя, без да поздрави. – Не е хубаво колкото Звезден цвят.

Барбара чувства нужда да се защити:

– Хубаво е! – Но това е грешка, така че прибавя: – Твоето е толкова красиво!

А понито на ВърховноМомиченце е красиво: опашката му е окъпана във всяка отсянка на пурпурното и обсипана със звезди. Но пък опашката на Съни е кремаво-бяла и блести с медена светлина, и Барбара знае, че е най-красивото пони на света.

ВърховноМомиченце се отдалечава, като подхвърля през рамо:

– Във всекидневната играят на „Рок група“, някои от ДругитеМомиченца са на верандата и мама е купила сладки, има кока-кола „Зиро“ и диетичен ред бул, и диетична лимонада.

– Ти къде си? – пита Барбара.

– Аз съм навън – отвърща ВърховноМомиченце, така че Барбара си взема пакетче „Кристъл лайт“ и три ове-

сени сладки със стафиди и глазура и тръгва след нея.

ДругитеМомиченца отвън слушат айпод, включен към тонколони, играят Уии-тенис и гледат как понитата играят на Криеница и на АзСъмНайКрасива, и на ТоваЕНайХубаватаИгра. Всички са там. ВтороМомиченце, ПодмазващоСеМомиченце и НаВсичкиСеХаресваМомиченце, както и останалите. Барбара говори само когато решава, че няма да се изложи.

А после е време. ДругитеМомиченца и техните смълчани понита се събират в кръг около Барбара и Съни. Барбара усеща, че започва да ѝ прилошава.

ВърховноМомиченце казва на Барбара:

– Кое си избра тя?

Съни изглежда изплашена, но ѝ отговаря направо:

– Бих предпочела да мога да говоря, отколкото да мога да летя или да намушквам разни неща с рогчето си.

ВърховноМомиченце казва на Барбара:

– Понитата винаги това отвърщат.

Тя подава на Барбара един закривен нож, чието острие е дълго поне колкото женска длан.

– Аз? – казва Барбара. – Мислех, че ще го прави някой друг. Възрастен.

– Всеки го прави със собственото си пони. Аз го направих със Звезден цвят.

Съни мълчаливо протяга едното си крило.

Не е точно същото, както когато режеш истинско пони. Крилото се отделя лесно, леко като пластмаса, а кръвта мирише като захарен памук на панаира. На мястото му остава лъскав, треперещ овал, сякаш Барбара разрязва наполовина сладък локум с вкус на роза и вижда червеното под пудрата захар. Тя си мисли: *В известен смисъл е красиво*, и повръща.

Съни потреперва, очите ѝ са затворени. Барбара отрязва второто крило и го полага до първото.

С рогчето е по-трудно, като при подрязване на копитата на истинско конче. Ръката на Барбара се изплъзва, порязва Съни, потича още кръв захарен памук. След което рогчето ляга в тревата до крилата.

Съни се отпуска на колене. Барбара захвърля ножа и пада до нея, разплакана и хълцаща. Тя изтрива лице с opakото на ръката си и вдига очи към събраните около тях.

Звезден цвят докосва ножа с нос и го побутва към Барбара с лилаво копито. ВърховноМомиченце казва:

– А сега гласът. Трябва да ѝ отнемеш гласа.

– Но нали вече ѝ отрязвах крилата и рогчето! – Барбара с всички сили прегръща шията на Съни, за да я защити. – Две от три, така казахте!

– Изрязването, да – казва ВърховноМомиченце. – Вършиш го *ти*, за да бъдеш ЕднаОтНас. Но понитата *сами* избират приятелите си. Това също се заплаща.

Звезден цвят отмята виолетовата си грива. Барбара вижда, че на гърлото ѝ има белег, оформен като усмивка. Всички понита си имат по един.

– Няма – казва пред всички Барбара, но още докато плаче с подсмърчащ нос и измокрено от сълзи лице, знае, че ще го стори, а когато престава да плаче, взима ножа и се изправя.

Съни стои до нея с разтреперани крака. Без рогчето и крилата изглежда много малка. Ръцете на Барбара са хлъзгави, но тя стиска по-здраво.

– Не – казва внезапно Съни. – Дори заради това.

Съни се завърта и препуска към оградата, бърза и красива като истинско конче; но има други, и са по-големи, а Съни няма крила да полети или рогче, за да се

бори. Повалят я, преди да е успяла да прескочи оградата пред гората отвъд. Съни надава вик, след което не се чува нищо, само тъпчещите копита откъм понитата, насъбрани в плътен кръг.

ДругитеМомиченца са замръзнали. Безизразните им лица са обърнати към кончетата.

Понитата разкъсват кръга и се отдалечават в тръс. Съни не се вижда, само пръсналото петно от кръв като захарен памук и ярката ѝ грива, омотана на топка, помръкваща отпуснато на тревата.

В настъпилото мълчание ВърховноМомиченце казва:

– Сладки?

Звучи несигурно и фалшиво. ДругитеМомиченца тръгват вкупом и влизат в къщата, а гласовете им са също толкова неестествени. Започват да играят на нещо, пият още диетична кола.

Барбара влиза объркано след тях във всекидневната.

– На какво играете? – казва неуверено.

– *Ти* защо си тук? – казва ПървоМомиченце, забелязвайки я чак сега. – Ти не си ЕднаОтНас.

ДругитеМомиченца кимат.

– Нямах си пони.

превод от английски: Петър Тушков, 2011

Ponies, by Kij Johnson (www.kijjohnson.com)

Copyright © 2010 by Kij Johnson

Българският текст на разказа „Кончета“ от Кидж Джонсън (в оригинал: „Ponies“, by Kij Johnson), в превод от английски от Петър Тушков (eet-live.com), ползва условията на договора:

[Криейтив Комънс, Признание-Некомерсиално-Без производни 2.5 България \(CC BY-NC-ND 2.5\)](#)

Колко трубадури са нужни за завиването на една крушка

В броя участваха:

Васил Велчев (Lazy), <http://lazy-bg.blogspot.com/>

Гост (Gost), <http://zory-angel.com/?author=4>

Зорница Ангелова (Zory), <http://zory-angel.com/>

Преслава Кирова (Presly), <http://goruna.blogspot.com/>

Кидж Джонсън (Kij Johnson), <http://www.kijjohnson.com/>

Илюстрация на корицата:

Black and White Trademark: The Zebra от *Syed Abdul Khaliq* (o b s k u r a)

@ <http://www.flickr.com/people/mixedmedia/>

© 2008, Creative Commons Attribution 2.0 Generic (CC BY 2.0)

Водещ редактор и оформление:

Петър Тушков, <http://eet-live.com/>

Сборище на трубадури © 2011

Този брой ползва условията на договора

Криейтив Комънс

Признание-Некомерсиално-Без производни 2.5 България (CC BY-NC-ND 2.5)

<http://trubadurs.com/>